

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πέμπτο πενταμελές τμήμα)
της 10ης Απριλίου 2003 *

Στην υπόθεση T-366/00,

Scott SA, με έδρα το Saint-Cloud (Γαλλία), εκπροσωπούμενη από τον Sir Jeremy Lever, QC, και τους G. Peretz, barrister, και R. Griffith, solicitor, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

υποστηριζόμενη από τη

Γαλλική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από τους F. Million, G. de Bergues και S. Seam, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

παρεμβαίνουσα,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους G. Rozet και J. Flett, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο προσφυγή για τη μερική ακύρωση της απόφασης 2002/14/ΕΚ της Επιτροπής, της 12ης Ιουλίου 2000, σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορήγησε η Γαλλία υπέρ του ομίλου Scott Paper SA/Kimberly-Clark (ΕΕ L 12, σ. 1),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(πέμπτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους J. D. Cooke, Πρόεδρο, R. García-Valdecasas, P. Lindh, N. J. Forwood και H. Legal, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 26ης Σεπτεμβρίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς και νομικό πλαίσιο

- 1 Η προσφεύγουσα ήταν η γαλλική θυγατρική εταιρία της εγκατεστημένης στις Ηνωμένες Πολιτείες εταιρίας Scott Paper Company και η δραστηριότητά της κατά τον κρίσιμο για την παρούσα υπόθεση χρόνο συνίστατο στην παραγωγή χαρτίου υγείας και χαρτιού για οικιακή χρήση.
- 2 Το 1986 η προσφεύγουσα αποφάσισε να εγκαταστήσει ένα εργοστάσιο στη Γαλλία και επέλεξε προς τούτο ένα γήπεδο στο διαμέρισμα του Loiret (département du Loiret), στη βιομηχανική ζώνη La Saussaye.
- 3 Στις 31 Αυγούστου 1987 ο Δήμος Ορλεάνης, το διαμέρισμα του Loiret και η προσφεύγουσα συνήψαν συμφωνία για την πώληση στην προσφεύγουσα γηπέδου 48 εκταρίων στην ανωτέρω βιομηχανική ζώνη και για την καταβολή τέλους εξυγίανσης βάσει προνομακού συντελεστή, δηλαδή τέλους ίσου με το 25 % του χαμηλότερου τέλους που κατέβαλλαν οι άλλες βιομηχανίες. Ο Δήμος Ορλεάνης πρότεινε επίσης τη δωρεάν πραγματοποίηση της διευθετήσεως του χώρου. Η συμφωνία αυτή προέβλεπε εξάλλου ότι το διαμέρισμα του Loiret και ο Δήμος Ορλεάνης θα χρηματο-

δοτούσαν μέχρι το ποσό των 80 εκατομμυρίων γαλλικών φράγκων (FRF) τις εργασίες διαρρυθμίσεως του χώρου που θα πραγματοποιούσε η προσφεύγουσα. Τέλος, η τιμή πώλησεως του γηπέδου μετά από τις εργασίες διαρρυθμίσεως καθορίστηκε σε 31 εκατομμύρια FRF, δηλαδή επρόκειτο για τιμή 65 FRF/m².

- 4 Τον Νοέμβριο 1996 το γαλλικό Cour des comptes (Ελεγκτικό Συνέδριο) δημοσιοποίησε μια δημόσια έκθεση που επιγραφόταν: «Παρεμβάσεις των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης υπέρ των επιχειρήσεων» (ειδική δημόσια έκθεση του Cour des comptes, Νοέμβριος 1996, Παρίσι). Το γαλλικό Ελεγκτικό Συνέδριο είχε την πρόθεση, με την έκθεση αυτή, να επιστήσει την προσοχή επί του ενδεχομένου να έχουν χορηγηθεί ορισμένες ενισχύσεις από τους γαλλικούς οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης υπέρ ορισμένων επιχειρήσεων, και ειδικότερα επί της μεταβιβάσεως στην προσφεύγουσα ενός γηπέδου 48 εκταρίων στη βιομηχανική ζώνη La Saussaye.
- 5 Κατόπιν της δημοσιεύσεως της ανωτέρω εκθέσεως, η Επιτροπή έλαβε καταγγελία, με επιστολή της 23ης Δεκεμβρίου 1996, που αφορούσε αφενός τους προνομιακούς όρους με τους οποίους ο Δήμος Ορλεάνης και το γενικό συμβούλιο του διαμερίσματος του Loiret είχαν πωλήσει στην προσφεύγουσα τα 48 εκτάρια αυτά και αφετέρου τον προνομιακό συντελεστή που ίσχυε για την εκ μέρους της προσφεύγουσας καταβολή του τέλους εξυγίανσης.
- 6 Με έγγραφο της 17ης Ιανουαρίου 1997 η Επιτροπή ζήτησε συμπληρωματικά στοιχεία από τις γαλλικές αρχές. Στη συνέχεια, μεταξύ Ιανουαρίου 1997 και Απριλίου 1998, υπήρξε αλληλογραφία μεταξύ της Επιτροπής και των γαλλικών αρχών, οι οποίες έδωσαν εν μέρει, και συγκεκριμένα με έγγραφο της 19ης Μαρτίου, της 21ης Απριλίου και της 29ης Μαΐου 1997, τα στοιχεία και τις διευκρινίσεις που είχε ζητήσει η Επιτροπή. Στις 8 Αυγούστου 1997 η Επιτροπή ζήτησε εκ νέου διευκρινίσεις από τις γαλλικές αρχές. Η Επιτροπή έλαβε τα συμπληρωματικά στοιχεία από μεν τις γαλλικές αρχές στις 3 Νοεμβρίου 1997, από δε τον καταγγέλλοντα στις 8 Δεκεμβρίου 1997, στις 29 Ιανουαρίου 1998 και την 1η Απριλίου 1998.

- 7 Με έγγραφο της 10ης Ιουλίου 1998 η Επιτροπή πληροφόρησε τις γαλλικές αρχές ότι είχε αποφασίσει στις 20 Μαΐου 1998 να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, «λαμβάνομένων υπόψη των αμφιβολιών που υφίστανται όσον αφορά τους όρους με τους οποίους οι γαλλικές αρχές ενήργησαν έναντι της [προσφεύγουσας] και το συμβιβασίμο των όρων αυτών με τη Συνθήκη», και τις κάλεσε να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους και να απαντήσουν σε ορισμένες ερωτήσεις (στο εξής: απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας). Με το έγγραφο αυτό η Επιτροπή ζήτησε επίσης από τις γαλλικές αρχές να πληροφορήσουν την προσφεύγουσα για την κίνηση της διαδικασίας, καθώς και για το γεγονός ότι υπήρχε το ενδεχόμενο να κληθεί να αποδώσει κάθε ενίσχυση που είχε εισπράξει παρανόμως. Με τη δημοσίευση του εν λόγω εγγράφου στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της 30ής Σεπτεμβρίου 1998 (ΕΕ C 301, σ. 4) ενημερώθηκαν οι ενδιαφερόμενοι για την έναρξη της διαδικασίας και τους ζητήθηκε να διατυπώσουν ενδεχομένως τις παρατηρήσεις τους επί των επίμαχων μέτρων.
- 8 Οι γαλλικές αρχές ενημέρωσαν στις 30 Σεπτεμβρίου 1998 τηλεφωνικώς την προσφεύγουσα για την απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας.
- 9 Οι γαλλικές αρχές, αφού ζήτησαν αλληπάλληλες παρατάσεις της προθεσμίας, υπέβαλαν, με έγγραφο της 25ης Νοεμβρίου 1998, τις παρατηρήσεις τους επί της απόφασης για την κίνηση της διαδικασίας. Απαντώντας δε στην επιτακτική πρόσκληση που τους είχε απευθύνει η Επιτροπή στις 8 Ιουλίου 1999 κατ' εφαρμογή του άρθρου 10, παράγραφος 3, του κανονισμού 659/1999, οι γαλλικές αρχές παρέσχον ένα μέρος των αναγκαίων στοιχείων στις 15 Οκτωβρίου 1999.
- 10 Κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας η προσφεύγουσα διατύπωσε τις παρατηρήσεις της και οι εκπρόσωποί της ήταν παρόντες κατά τις συναντήσεις των εκπροσώπων της Επιτροπής και των γαλλικών αρχών.

- 11 Στις 16 Απριλίου 1999 άρχισε να ισχύει ο κανονισμός (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [88] της Συνθήκης ΕΚ (ΕΕ L 83, σ. 1), σύμφωνα με το άρθρο του 30. Ο κανονισμός αυτός θεσπίζει τους διαδικαστικούς κανόνες που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις.
- 12 Το άρθρο 15 του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«Παραγραφή

1. Οι εξουσίες της Επιτροπής για [αναζήτηση] της ενίσχυσης υπόκεινται σε δεκαετή προθεσμία παραγραφής.

2. Η προθεσμία αυτή αρχίζει να προσμετράται από την ημέρα κατά την οποία η παράνομη ενίσχυση χορηγείται στον δικαιούχο είτε ως ατομική ενίσχυση είτε ως ενίσχυση βάσει ενός καθεστώτος ενισχύσεων. Κάθε ενέργεια της Επιτροπής ή κράτους μέλους που ενεργεί κατόπιν αίτησης της Επιτροπής, σε σχέση με την παράνομη ενίσχυση, διακόπτει την [προθεσμία] παραγραφής. Έπειτα από κάθε διακοπή, η προθεσμία αρχίζει να προσμετράται από την αρχή. Η προθεσμία παραγραφής αναστέλλεται για όσο διάστημα η απόφαση της Επιτροπής αποτελεί αντικείμενο διαδικασίας εκκρεμούσης ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

3. Κάθε ενίσχυση της οποίας η [προθεσμία] παραγραφής έχει εκπνεύσει θεωρείται ως υφιστάμενη ενίσχυση.»

Η επίδικη απόφαση

- 13 Στις 12 Ιουλίου 2000 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορήγησε η Γαλλία υπέρ της προσφεύγουσας (στο εξής: επίδικη απόφαση), της οποίας το άρθρο 1 προβλέπει τα εξής:

«Η κρατική ενίσχυση, υπό μορφή προνομακής τιμής ενός οικοπέδου και προνομακού συντελεστή του τέλους εξυγίανσης, που χορήγησε η Γαλλία υπέρ της Scott, η οποία ανέρχεται σε ποσό 39,58 εκατομμυρίων FRF (6,03 εκατομμύρια ευρώ) ή, σε τρέχουσα αξία, σε 80,77 εκατομμύρια FRF (12,3 εκατομμύρια ευρώ), όσον αφορά την προνομακή τιμή του οικοπέδου, [...] είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά.»

- 14 Το άρθρο 2 της επίδικης απόφασης ορίζει τα εξής:

«1. Η Γαλλία θα λάβει τα κατάλληλα μέτρα για να [αναζητήσει] από τον δικαιούχο την ενίσχυση που αναφέρεται στο άρθρο 1, η οποία ήδη χορηγήθηκε παράνομα.

2. Η [αναζήτηση] θα πραγματοποιηθεί χωρίς καθυστέρηση σύμφωνα με τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας, εφόσον επιτρέπουν την άμεση και αποτελεσματική εκτέλεση της παρούσας απόφασης. Η προς [αναζήτηση] ενίσχυση αποφέρει τόκους από την ημερομηνία χορήγησής της ως τη στιγμή της [αναζήτησής] της. Οι τόκοι υπολογίζονται βάσει του επιτοκίου αναφοράς που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του ισοδύναμου επιχορήγησης των περιφερειακών ενισχύσεων.»

- 15 Με την επίδικη απόφαση η Επιτροπή έκρινε ότι είχε διακοπεί, σύμφωνα με το άρθρο 15 του κανονισμού 659/1999, η προθεσμία παραγραφής της αξιώσεώς της για αναζήτηση της παράνομα χορηγηθείσας ενισχύσεως. Συγκεκριμένα, κάθε μέτρο που λαμβάνει η Επιτροπή σχετικά με την παράνομη ενίσχυση διακόπτει την προθεσμία παραγραφής (βλ. αιτιολογική σκέψη 219 της επίδικης απόφασης).
- 16 Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η επίδικη ενίσχυση χορηγήθηκε στις 31 Αυγούστου 1987. Το πρώτο μέτρο που έλαβε η Επιτροπή, το οποίο είχε τη μορφή επίσημης αίτησης προς τις γαλλικές αρχές για την παροχή πληροφοριών, ανάγεται στις 17 Ιανουαρίου 1997. Κατά συνέπεια, η προθεσμία παραγραφής διακόπηκε πριν λήξει η προβλεπόμενη δεκαετής προθεσμία παραγραφής, πράγμα που σημαίνει ότι η Επιτροπή μπορεί να αξιώσει την απόδοση της επίμαχης ενίσχυσης (βλ. αιτιολογική σκέψη 220 της επίδικης απόφασης).
- 17 Επιπλέον, με την επίδικη απόφαση, η Επιτροπή αντικρούει το επιχείρημα της Scott ότι η προθεσμία παραγραφής αποσκοπεί στην προστασία του αποδέκτη της ενίσχυσης και ότι συνεπώς η προθεσμία αυτή δεν διακόπτεται παρά μόνο όταν ο αποδέκτης αυτός λαμβάνει γνώση του γεγονότος ότι η Επιτροπή διεξάγει έρευνα σχετικά με την ενίσχυση. Συγκεκριμένα, κατά την Επιτροπή, το ζήτημα του ποιος τελικά ωφελείται από την προθεσμία παραγραφής είναι ανεξάρτητο από τον τρόπο υπολογισμού της. Επιπλέον, η Επιτροπή αναφέρει ότι το άρθρο 15 του κανονισμού 659/1999 δεν αφορά τους τρίτους και ρυθμίζει μόνο τις σχέσεις μεταξύ Επιτροπής και κρατών μελών. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν υπέχει υποχρέωση πληροφορήσεως των τρίτων. Οι τρίτοι δεν μπορούν να αντλήσουν κανένα συγκεκριμένο δικαίωμα από το άρθρο 15 του εν λόγω κανονισμού. Τα μόνα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στους τρίτους, στο πλαίσιο διαδικασίας σχετικής με κρατικές ενισχύσεις, είναι τα διαδικαστικά δικαιώματα που απορρέουν από το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 221 έως 223 της επίδικης απόφασης).
- 18 Το γεγονός ότι το άρθρο 15 του κανονισμού 659/1999 αναφέρεται στον αποδέκτη της ενίσχυσης δεν αποτελεί παρά μόνο ένα μέσο για τον προσδιορισμό της ημερομηνίας έναρξης της προθεσμίας παραγραφής, δηλαδή «της ημέρας κατά την οποία η παράνομη ενίσχυση χορηγείται στον δικαιούχο» (βλ. αιτιολογική σκέψη 223 της επίδικης απόφασης).

- 19 Η Επιτροπή υπενθυμίζει επίσης ότι ο αποδέκτης της ενίσχυσης πρέπει να εξακριβώνει αν έχει κοινοποιηθεί η ενίσχυση που του χορηγείται. Αν δεν έχει κοινοποιηθεί και δεν υπάρχει έγκριση, δεν υφίσταται ασφάλεια δικαίου (βλ. αιτιολογική σκέψη 224 της επίδικης απόφασης).

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 20 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 30 Νοεμβρίου 2000, η προσφεύγουσα άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.
- 21 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 4 Δεκεμβρίου 2000, το département du Loiret (διαμέρισμα του Loiret) άσκησε προσφυγή, με αντικείμενο επίσης την ακύρωση της επίδικης απόφασης, η δε υπόθεση έλαβε τον αριθμό T-369/00.
- 22 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 5 Απριλίου 2001, η Γαλλική Δημοκρατία υπέβαλε αίτηση παρεμβάσεως στην παρούσα υπόθεση υπέρ της προσφεύγουσας. Στις 25 Απριλίου 2001 το Πρωτοδικείο οργάνωσε ανεπίσημη κοινή συνεδρίαση για την παρούσα υπόθεση και την υπόθεση T-369/00, κατ'εφαρμογή του άρθρου 64, παράγραφος 3, στοιχείο ε', του Κανονισμού Διαδικασίας του, κατά την οποία συζητήθηκαν αφενός το αίτημα συνεκδικάσεως των δύο υποθέσεων, το οποίο είχε υποβάλει ο προσφεύγων διάδικος στην υπόθεση T-369/00, και αφετέρου το ενδεχόμενο επιλύσεως του ζητήματος παραγραφής πριν από την εξέταση της ουσίας της υποθέσεως, σύμφωνα με το αίτημα που είχε υποβάλει η προσφεύγουσα στην παρούσα υπόθεση.

- 23 Με διάταξη του προέδρου του πέμπτου πενταμελούς τμήματος της 10ης Μαΐου 2001, επιτράπηκε στη Γαλλική Δημοκρατία να παρέμβει υπέρ της προσφεύγουσας. Η Γαλλική Δημοκρατία περιορίζεται, με το υπόμνημα παρεμβάσεως, να διατυπώσει παρατηρήσεις επί του ισχυρισμού μόνο περί παραβιάσεως της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και δεν διατυπώνει άποψη επί του ζητήματος της εφαρμογής εν προκειμένω της προθεσμίας παραγραφής που προβλέπει το άρθρο 15 του κανονισμού 659/1999.
- 24 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και των απόψεων που είχαν εκφραστεί κατά την ανεπίσημη συνεδρίαση, το Πρωτοδικείο (πέμπτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και να περιορίσει το αντικείμενο της διαδικασίας αυτής στους λόγους ακυρώσεως που αφορούν το ενδεχόμενο παραγραφής της αξιώσεως της Επιτροπής ως προς την αναζήτηση της κρατικής ενισχύσεως που χορήγησε η Γαλλία με τη μορφή της προνομακικής τιμής ενός γηπέδου 48 εκταρίων στη La Saussaye.
- 25 Στο πλαίσιο μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, το Πρωτοδικείο κάλεσε την προσφεύγουσα να υποβάλει τις παρατηρήσεις της επί ορισμένων επιχειρημάτων που είχε διατυπώσει η Επιτροπή με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, πράγμα που η προσφεύγουσα έπραξε εμπροθέσμως.
- 26 Οι κύριοι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 26ης Σεπτεμβρίου 2002.
- 27 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση αυτή, η προσφεύγουσα πληροφόρησε το Πρωτοδικείο ότι παραιτούνταν από το αίτημα ακυρώσεως κατά το μέρος κατά το οποίο αφορούσε την κρατική ενίσχυση που είχε χορηγηθεί με τη μορφή προνομακού συντελεστή του τέλους εξυγίανσης των υδάτων και για την οποία κάνει λόγο το άρθρο 1 της επίδικης απόφασης και ότι η προσφυγή της περιείχε μόνο το αίτημα ακύρωσης της επίδικης απόφασης κατά το μέρος κατά το οποίο διαπίστωνε την έλλειψη νομιμότητας της ενίσχυσης που είχε χορηγηθεί με το μορφή προνομακού τμήματος για το γήπεδο και, επικουρικά, το αίτημα ακύρωσης του άρθρου 2 της επίδικης απόφασης καθόσον επίσης αφορούσε τη διαπίστωση αυτή. Το Πρωτοδικείο έλαβε υπόψη τη μερική αυτή παραίτηση.

28 Με την παρούσα απόφαση το Πρωτοδικείο περιορίζεται συνεπώς στην εξέταση του αιτήματος για ακύρωση του άρθρου 2 της επίδικης απόφασης κατά το μέρος κατά το οποίο το αίτημα αυτό στηρίζεται στον ισχυρισμό περί παραβάσεως του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999.

29 Στο πλαίσιο αυτό, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει το άρθρο 2 της επίδικης απόφασης κατά το μέρος κατά το οποίο αφορά την ενίσχυση που χορηγήθηκε με τη μορφή προνομακίου τιμήματος για το γήπεδο, στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 1,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

30 Η Γαλλική Δημοκρατία, παρεμβαίνουσα υπέρ της προσφεύγουσας, ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την επίδικη απόφαση,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

31 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή,
- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα,
- επικουρικά, να αποφανθεί ότι οι διάδικοι θα φέρουν τα έξοδά τους.

Σκεπτικό

32 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή, διατάσσοντας με το άρθρο 2 της επίδικης απόφασης την αναζήτηση του ποσού της ενίσχυσης, της οποίας τη χορήγηση είχε διαπιστώσει στις 31 Αυγούστου 1987, ενήργησε καθ' υπέρβαση της δεκαετούς προθεσμίας παραγραφής που προβλέπει το άρθρο 15 του κανονισμού 659/1999.

33 Αυτός ο λόγος ακυρώσεως περιλαμβάνει δύο σκέλη. Πρώτον, η προσφεύγουσα αμφισβητεί την ορθότητα της ερμηνείας του άρθρου 15 του κανονισμού αυτού, την οποία προσέδωσε η Επιτροπή με τις αιτιολογικές σκέψεις 219 έως 224 της επίδικης απόφασης και κατά την οποία η δεκαετής προθεσμία παραγραφής, μολονότι είχε εφαρμογή εν προκειμένω, διακόπηκε στις 17 Ιανουαρίου 1997, όταν η Επιτροπή υπέβαλε στις γαλλικές αρχές αίτηση παροχής συμπληρωματικών στοιχείων, δηλαδή πριν λήξει η δεκαετία από τη χορήγηση της ενίσχυσης. Δεύτερον, η προσφεύγουσα αμφισβητεί την ορθότητα της εναλλακτικής ερμηνείας του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999, στην οποία προέβη η Επιτροπή με το υπόμνημα αντικρούσεως και κατά την οποία η ενίσχυση που χορηγήθηκε στην προσφεύγουσα στις 31 Αυγούστου 1987 δεν εμπίπτει στην προβλεπόμενη από το άρθρο αυτό παραγραφή, λόγω της αποφάσεως για την κίνηση της διαδικασίας, η οποία δημοσιεύθηκε στις 30 Σεπτεμ-

βρίου 1998 και περιήλθε σε γνώση της προσφεύγουσας πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 659/1999.

- 34 Η Επιτροπή αναπτύσσει δύο επιχειρήματα προς αντίκρουση του λόγου ακυρώσεως που προβάλλει η προσφεύγουσα. Πρώτον, η Επιτροπή εμμένει επί της ερμηνείας του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999 που είχε υποστηρίξει με την επίδικη απόφαση. Δεύτερον, με το υπόμνημα αντικρούσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το άρθρο 15 του εν λόγω κανονισμού δεν είχε εφαρμογή στην προκειμένη υπόθεση, διότι η κίνηση της διαδικασίας του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ πραγματοποιήθηκε και περιήλθε σε γνώση της προσφεύγουσας πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 659/1999, δηλαδή το αργότερο στις 30 Σεπτεμβρίου 1998, ημέρα της δημοσίευσής της απόφασης για την κίνηση της διαδικασίας στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. Οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν πριν από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος του κανονισμού 659/1999 δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 15 του κανονισμού αυτού περί παραγραφής παρά μόνον αν πληρούνται σωρευτικά δύο προϋποθέσεις, και συγκεκριμένα αφενός να έχουν παρέλθει τουλάχιστον δέκα έτη από τη χορήγηση της ενίσχυσης και αφετέρου να μην έχει ληφθεί κανένα μέτρο για τη διακοπή της παραγραφής πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 659/1999.
- 35 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι πρέπει να εξετάσει κατ' αρχάς το πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως που προβάλλει η προσφεύγουσα.

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 36 Η προσφεύγουσα διατυπώνει έξι επιχειρήματα ειδικά για την ερμηνεία του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999, την οποία εκθέτει η Επιτροπή με τις αιτιολογικές σκέψεις 219 έως 224 της επίδικης απόφασης.

- 37 Πρώτον, κανένα μέτρο της Επιτροπής δεν μπορεί να διακόψει την προθεσμία παραγραφής έναντι του αποδέκτη της ενίσχυσης, εφόσον ο αποδέκτης αυτός, από τον οποίο ενδέχεται το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να αναγκαστεί να αναζητήσει το καταβληθέν ποσό μετά την περάτωση της διαδικασίας της σχετικής με τις κρατικές ενισχύσεις, δεν έχει λάβει γνώση του μέτρου αυτού. Τούτο ισχύει έστω και αν η διαδικασία για τις κρατικές ενισχύσεις διεξάγεται, σύμφωνα με τη διατύπωση της Επιτροπής, «αποκλειστικά» μεταξύ της Επιτροπής και του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους. Ανεξάρτητα από το ποια είναι η κατάσταση από νομική άποψη, ο αποδέκτης της ενίσχυσης περιέρχεται τελικά στη θέση του αμυνόμενου και αυτός είναι που υφίσταται την οικονομική ζημία μετά το πέρας της διαδικασίας του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Για τον λόγο αυτό, ο αποδέκτης της ενίσχυσης πρέπει να είναι αυτός που θα έχει το δικαίωμα να επικαλείται, προς άμυνά του, την προθεσμία παραγραφής που προβλέπει το άρθρο 15 του κανονισμού 659/1999.
- 38 Επομένως, αφού η Επιτροπή δεν δημοσίευσε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* ανακοίνωση σχετικά με τη λήψη μέτρου διακόπτοντος την προθεσμία παραγραφής και αφού δεν ανακοινώθηκε το στοιχείο αυτό ούτε άμεσα ούτε μέσω του κράτους μέλους, το μέτρο δεν μπορεί να αποτελεί πράξη διακόπτουσα την προθεσμία παραγραφής, υπό την έννοια του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999, έναντι του αποδέκτη της ενίσχυσης. Εν προκειμένω δεν πληρούνταν καμία από τις προϋποθέσεις αυτές.
- 39 Δεύτερον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι σκοπός του άρθρου 15 του εν λόγω κανονισμού είναι η παροχή ασφάλειας δικαίου στους αποδέκτες κρατικών ενισχύσεων και στα κράτη μέλη. Ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι ορισμένη πράξη μπορεί να αποτελεί μέτρο που διακόπτει την παραγραφή, ακόμη και αν ο αποδέκτης της ενίσχυσης δεν γνωρίζει την ύπαρξή του, είναι προδήλως ασυμβίβαστος με τον σκοπό αυτό.
- 40 Τρίτον, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι η Επιτροπή δέχεται, εκ πρώτης όψεως, ότι ένα από τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του μέτρου που διακόπτει την προθεσμία παραγραφής έναντι του κράτους μέλους είναι ότι η ύπαρξη του μέτρου αυτού πρέπει να περιέλθει σε γνώση του κράτους αυτού. Ομοίως, κατά την προσφεύγουσα, κάθε μέτρο της Επιτροπής που αποσκοπεί στη διακοπή της προθεσμίας παραγραφής έναντι του αποδέκτη της ενίσχυσης πρέπει να έχει περιέλθει σε γνώση του.

- 41 Τέταρτον, ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι, στο πλαίσιο των διαδικασιών που αφορούν κρατικές ενισχύσεις, ο αποδέκτης της ενίσχυσης δεν βρίσκεται στην ίδια θέση με τους λοιπούς τρίτους δεν αποτελεί καμία «τελείως καινοφανή» άποψη. Η ορθότητα της άποψης αυτής επιβεβαιώνεται από τις δημοσιεύσεις της Επιτροπής.
- 42 Πέμπτον, η προσφεύγουσα τονίζει ότι το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 659/1999 προβλέπει ότι μεταξύ των μέτρων της Επιτροπής που μπορούν να διακόπτουν την προθεσμία παραγραφής καταλέγονται επίσης τα μέτρα των κρατών μελών που ενεργούν κατόπιν αίτησης της Επιτροπής. Αυτή η χωριστή αναφορά των μέτρων των κρατών μελών θα ήταν περιττή, αν η αίτηση και μόνο της Επιτροπής προς το κράτος μέλος αρκούσε για τη διακοπή της προθεσμίας παραγραφής ακόμη και έναντι του αποδέκτη της ενίσχυσης. Είναι σαφές ότι ο κοινοτικός νομοθέτης είχε υπόψη τους τις περιπτώσεις στις οποίες το μέτρο που απευθύνει η Επιτροπή στο κράτος μέλος δεν διακόπτει την προθεσμία παραγραφής παρά μόνο έναντι του εν λόγω κράτους μέλους και ότι συνεπώς θεώρησε αναγκαίο να διευκρινιστεί ότι το μέτρο που λαμβάνει το κράτος μέλος κατόπιν αίτησης της Επιτροπής διακόπτει την προθεσμία παραγραφής έναντι των λοιπών προσώπων, πέρα από το κράτος μέλος.
- 43 Τέλος, η προσφεύγουσα υποστηρίζει, έκτον, ότι δεν υφίσταται κανείς διοικητικός ή πρακτικός λόγος που να εμποδίζει την Επιτροπή να ενημερώνει τον αποδέκτη μιας παράνομης, κατά τη γνώμη της, ενίσχυσης ότι πρόκειται να εξετάσει την ενίσχυση αυτή, όταν μάλιστα, όπως εν προκειμένω, εξετάζει μαζί με τον καταγγέλλοντα το ζήτημα των μέτρων που διακόπτουν την προθεσμία παραγραφής και των αποτελεσμάτων τους. Επομένως, η προτεινόμενη από την προσφεύγουσα ερμηνεία του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999 είναι καθ' όλα αποδεκτή από διοικητική και πρακτική άποψη.
- 44 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τα έγγραφα που απέστειλε στις γαλλικές αρχές μεταξύ της 17ης Ιανουαρίου και της 8ης Αυγούστου 1997, δηλαδή πριν από τη λήξη της δεκαετούς προθεσμίας που άρχισε να τρέχει από την ημερομηνία χορηγήσεως της ενισχύσεως, αποτελούν μέτρα που διακόπτουν την προθεσμία παραγραφής την οποία προβλέπει το άρθρο 15 του κανονισμού 659/1999.

- 45 Η Επιτροπή υπενθυμίζει κατ' αρχάς ότι η διαδικασία σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις διεξάγεται μεταξύ της ίδιας και του κράτους μέλους και όχι μεταξύ της ίδιας και των ενδιαφερόμενων, μεταξύ των οποίων καταλέγονται οι αποδέκτες της ενίσχυσης. Τούτο προκύπτει όχι μόνο από τα άρθρα 87 ΕΚ, 88 ΕΚ και 89 ΕΚ και από την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, αλλά και από το γράμμα του κανονισμού 659/1999, και ειδικότερα από το γράμμα του άρθρου 25, το οποίο προβλέπει ότι οι αποφάσεις που λαμβάνονται σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού αυτού απευθύνονται στο οικείο κράτος μέλος.
- 46 Η Επιτροπή τονίζει επίσης ότι η διαδικασία για τις κρατικές ενισχύσεις δεν αποτελεί ποινική διαδικασία που κινείται κατά του αποδέκτη της ενίσχυσης. Στον αποδέκτη αυτό δεν επιβάλλεται πρόστιμο και σκοπός της αναζήτησεως της παράνομης ενίσχυσης είναι η αποκατάσταση πραγματικού ανταγωνισμού και όχι η τιμώρηση του αποδέκτη αυτού.
- 47 Στη συνέχεια η Επιτροπή παρατηρεί ότι τα δικαιώματα των ενδιαφερομένων, μεταξύ των οποίων καταλέγονται οι αποδέκτες της ενίσχυσης, οριοθετούνται από το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ και από τον κανονισμό 659/1999, και ειδικότερα από το άρθρο 20, το οποίο επιγράφεται: «Δικαιώματα των ενδιαφερομένων μερών». Η Επιτροπή δεν έχει καμία υποχρέωση να ανακοινώνει στους τεκμαιρόμενους αποδέκτες της ενίσχυσης τα διακόπτοντα την παραγραφή μέτρα που λαμβάνει σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού.
- 48 Κατά την Επιτροπή, η προσφεύγουσα φαίνεται να επικαλείται υπέρ αυτής ένα ειδικό διαδικαστικό δικαίωμα, και συγκεκριμένα το δικαίωμα να της κοινοποιούνται άμεσα από την Επιτροπή όλα τα διακόπτοντα την προθεσμία παραγραφής μέτρα. Συναφώς η Επιτροπή αναφέρεται στην άποψη ότι σκοπός του κανόνα περί παραγραφής είναι η παροχή ασφάλειας δικαίου στους αποδέκτες της ενίσχυσης. Η Επιτροπή δεν συμφωνεί με την άποψη αυτή και τονίζει ότι, όπως ακριβώς και οι λοιποί διαδικαστικοί κανόνες που έχουν εφαρμογή στις κρατικές ενισχύσεις, ο κανόνας της παραγραφής παράγει αποτελέσματα έναντι του οικείου κράτους μέλους και όχι έναντι του αποδέκτη της ενίσχυσης. Η απόφαση για αναζήτηση της παράνομης ενίσχυσης έχει αρνητικές συνέπειες όχι μόνο για τον αποδέκτη της ενίσχυσης, αλλά και για το οικείο κράτος μέλος. Η χορήγηση μη κοινοποιηθείσας κρατικής ενίσχυσης συνιστά παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ και μπορεί να θεμελιώσει, στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου, την άσκηση κατά του κράτους μέλους αγωγής λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης.

- 49 Τέλος, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η προθεσμία παραγραφής εξ ορισμού εφαρμόζεται μόνο στις μη κοινοποιηθείσες ενισχύσεις. Η μη κοινοποιηθείσα ενίσχυση συνιστά παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ, το οποίο έχει άμεσα αποτελέσματα. Οι αποδέκτες των ενισχύσεων αυτών τεκμαίρεται ότι έχουν γνώση του κοινοτικού δικαίου που διέπει τις κρατικές ενισχύσεις και δεν μπορούν να επικαλούνται άγνοια νόμου, στην οποία να στηρίζουν τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη τους ως προς το ότι αποκλείεται να αναζητηθεί η ενίσχυση. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η Επιτροπή φρονεί ότι η εφαρμογή του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999 πρέπει να είναι αυστηρή ως προς όλες τις διατάξεις του και όχι μόνο, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, ως προς την έννοια του μέτρου που διακόπτει την παραγραφή.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 50 Επιβάλλεται εκ προοιμίου να τονιστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η νομιμότητα μιας κοινοτικής πράξεως πρέπει να εκτιμάται με βάση τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που υφίστανται κατά τον χρόνο εκδόσεως της πράξεως (βλ. συναφώς αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 6ης Οκτωβρίου 1999, T-123/97, Salomon κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-2925, σκέψη 48, και της 14ης Μαΐου 2002, T-126/99, Graphischer Maschinenbau κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-2427, σκέψη 33).
- 51 Επιπλέον, αποτελεί πάγια νομολογία ότι, ενώ οι κανόνες διαδικασίας θεωρούνται γενικώς ως εφαρμοζόμενοι επί όλων των διαφορών που εκκρεμούν κατά το χρονικό σημείο που οι εν λόγω κανόνες τίθενται εν ισχύ, δεν συμβαίνει το ίδιο με τους ουσιαστικούς κανόνες. Οι τελευταίοι ερμηνεύονται συνήθως ως μη αφορώντες διαμορφωθείσες προ της ενάρξεως της ισχύος τους καταστάσεις, παρά μόνο εφόσον από τη διατύπωσή τους, τον επιδιωκόμενο σκοπό ή την οικονομία τους προκύπτει σαφώς ότι πρέπει να τους προσδοθεί ένα τέτοιο αποτέλεσμα. Η ανωτέρω ερμηνεία διασφαλίζει την τήρηση των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, δυνάμει των οποίων η κοινοτική νομοθεσία πρέπει να είναι σαφής και να μπορεί να προβλεφθεί από τους πολίτες [βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 12ης Νοεμβρίου 1981, 212/80 έως 217/80, Salumi κ.λπ., Συλλογή 1981, σ. 2735, σκέψεις 9 και 10, και της 6ης Ιουλίου 1993, C-121/91 και C-122/91, CT Control (Rotterdam) και JCT Benelux κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-3873, και συγκεκριμένα σκέψεις 22 και 23].

- 52 Ο κανονισμός 659/1999, ο οποίος αποτελεί κανονισμό που ρυθμίζει τη διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 88 ΕΚ, εκδόθηκε με βάση την πρακτική που ακολουθούσε η Επιτροπή στον εν λόγω τομέα, με σκοπό, μεταξύ άλλων, να διασφαλισθούν η εύρυθμη λειτουργία και η αποτελεσματικότητα των διαδικασιών που προβλέπονται στο εν λόγω άρθρο και να αυξηθούν η διαφάνεια και η ασφάλεια δικαίου κατά την εφαρμογή τους (βλ. δεύτερη και τρίτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού). Στο κεφάλαιο III, που επιγράφεται: «Διαδικασία σχετικά με τις παράνομες ενισχύσεις», εκτίθενται οι εξουσίες που έχει η Επιτροπή, όσον αφορά κυρίως την εξέταση των κρατικών ενισχύσεων, τις αιτήσεις παροχής πληροφοριών, τις διαταγές παροχής πληροφοριών και την αναζήτηση των παράνομων ενισχύσεων. Πρέπει να γίνει δεκτό ότι από το ίδιο το γράμμα των διατάξεων αυτών, στις οποίες περιλαμβάνεται το άρθρο 15, προκύπτει ότι οι διατάξεις αυτές έχουν διαδικαστική φύση και, επομένως, σύμφωνα με την ανωτέρω αναφερθείσα νομολογία, έχουν εφαρμογή σε όλες τις διοικητικές διαδικασίες που εκκρεμούσαν σε σχέση με κρατικές ενισχύσεις ενώπιον της Επιτροπής κατά τον χρόνο της έναρξης της ισχύος του κανονισμού 659/1999, δηλαδή στις 16 Απριλίου 1999.
- 53 Επιπλέον, δεδομένου ότι το άρθρο 15 του κανονισμού 659/1999, αντίθετα από ό,τι το άρθρο 11, παράγραφος 2, τελευταίο εδάφιο, του κανονισμού αυτού, το οποίο αφορά την εξουσία της Επιτροπής να διατάσσει την προσωρινή αναζήτηση μιας παράνομα χορηγηθείσας ενίσχυσης, δεν περιέχει καμία μεταβατική διάταξη ως προς τη διαχρονική εφαρμογή του, το άρθρο αυτό έχει εφαρμογή σε κάθε περίπτωση οριστικής αναζητήσεως ενισχύσεως η οποία πραγματοποιείται μετά την ημερομηνία έναρξης του κανονισμού, έστω και αν πρόκειται για ενίσχυση που είχε χορηγηθεί πριν από την ημερομηνία αυτή.
- 54 Εν προκειμένω, από το γράμμα της επίδικης απόφασης, και συγκεκριμένα από την εκτιθέμενη στις αιτιολογικές σκέψεις 219 έως 224 ανάλυση του ζητήματος της εφαρμογής της προθεσμίας παραγραφής, προκύπτει ότι η ίδια η Επιτροπή θεωρούσε, κατά την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως, ότι οι ενέργειές της σχετικά με την αναζήτηση της επίμαχης ενίσχυσης ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999. Επιπλέον, το γεγονός ότι η Επιτροπή απηύθυνε στις γαλλικές αρχές στις 8 Ιουλίου 1999 διαταγή παροχής πληροφοριών βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού αποδεικνύει ότι διεξήγαγε τη διαδικασία που αφορούσε κρατικές ενισχύσεις και είχε κινηθεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ στις 20 Μαΐου 1998 βασιζόμενη στους νέους διαδικαστικούς κανόνες ήδη από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 659/1999, δηλαδή από τις 16 Απριλίου 1999.

- 55 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Πρωτοδικείο πρέπει να εξετάσει κατ' αρχάς αν τα προβλεπόμενα από το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 659/1999 σχετικά με τη διακοπή της προθεσμίας παραγραφής έχουν εφαρμογή στην περίπτωση μέτρου που έχει ληφθεί πριν μεν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού αυτού, αλλά εντός της δεκαετίας από την ημερομηνία χορηγήσεως της ενίσχυσεως, και στη συνέχεια, εφόσον δοθεί καταφατική απάντηση, αν το μέτρο αυτό δεν μπορεί να διακόψει την προθεσμία παραγραφής έναντι του αποδέκτη της ενίσχυσης παρά μόνο αν έχει περιέλθει σε γνώση του.
- 56 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, μολονότι ο κανονισμός 659/1999 δεν είχε εφαρμογή στις 31 Αυγούστου 1987, οπότε η χορήγηση, κατά την ημερομηνία αυτή, της επίμαχης ενίσχυσης δεν είχε τότε ως αποτέλεσμα να αρχίσει να τρέχει η δεκαετής προθεσμία παραγραφής, εντούτοις η ημερομηνία αυτή αποτελεί την ημερομηνία έναρξεως της προθεσμίας, εφόσον το άρθρο 15 εφαρμοστεί στην επικρατούσα στις 12 Ιουλίου 2000 κατάσταση.
- 57 Ομοίως, μολονότι τα μέτρα που έλαβε η Επιτροπή στις 17 Ιανουαρίου 1997 δεν είχαν τότε ως αποτέλεσμα να διακόψουν την παραγραφή, πρέπει να γίνει δεκτό ότι είχαν το αποτέλεσμα αυτό, εφόσον εξεταστούν στο πλαίσιο της ασκήσεως από την Επιτροπή, μετά τις 16 Απριλίου 1999, της εξουσίας της να αναζητήσει την ενίσχυση που είχε χορηγηθεί στις 31 Αυγούστου 1987. Με την ερμηνεία αυτή δεν επιδιώκεται να προσδοθεί αναδρομική ισχύς στις διατάξεις του άρθρου 15, αλλά απλώς να διασφαλιστεί η ομοιόμορφη εφαρμογή των διατάξεων αυτών σε διάφορα περιστατικά ή γεγονότα του παρελθόντος, τα οποία εξετάστηκαν μετά τις 12 Ιουλίου 2000. Με άλλα λόγια, αν η χορήγηση της ενίσχυσης στις 31 Αυγούστου 1987 πρέπει να θεωρηθεί ως το σημείο έναρξεως της προθεσμίας παραγραφής που προβλέπει το άρθρο 15 του κανονισμού 659/1999, τα γεγονότα που συνέβησαν κατά τη διάρκεια της προθεσμίας αυτής πρέπει επίσης να εκτιμηθούν με βάση τον κανονισμό αυτό.
- 58 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι τα μέτρα που έλαβε η Επιτροπή μεταξύ Ιανουαρίου και Αυγούστου 1997 δεν μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα τη διακοπή της προθεσμίας παραγραφής κατ' εφαρμογή του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999, διότι τα μέτρα αυτά δεν είχαν περιέλθει τότε σε γνώση της προσφεύγουσας, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι το άρθρο 15 θέσπισε ενιαία προθεσμία παραγραφής για την αναζήτηση των ενισχύσεων, η οποία εφαρμόζεται τόσο έναντι του οικείου κράτους μέλους όσο και των τρίτων.

- 59 Συναφώς, επιβάλλεται κατ' αρχάς να υπενθυμιστεί ότι η διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ διεξάγεται κυρίως μεταξύ της Επιτροπής και του οικείου κράτους μέλους, ενώ οι ενδιαφερόμενοι, μεταξύ των οποίων καταλέγεται ο αποδέκτης της ενίσχυσης, έχουν το δικαίωμα να ενημερώνονται και πρέπει να έχουν την ευκαιρία να προβάλλουν τα επιχειρήματά τους (βλ. συναφώς απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Νοεμβρίου 1984, 323/82, Intermills κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 3809, σκέψεις 16 και 17). Συγκεκριμένα, κατά πάγια νομολογία, οι ενδιαφερόμενοι έχουν κυρίως τον ρόλο πηγής πληροφοριών για την Επιτροπή στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας που κινείται κατά το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 1996, T-266/94, Skibsværftsforeningen κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1399, σκέψη 256, και της 25ης Ιουνίου 1998, T-371/94 και T-394/94, British Airways κ.λπ. και British Midland Airways κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-2405, σκέψη 59). Η Επιτροπή όμως δεν είναι υποχρεωμένη να ειδοποιεί τους δυνητικά ενδιαφερόμενους, μεταξύ των οποίων καταλέγεται ο αποδέκτης της ενίσχυσης, πριν από την κίνηση της διοικητικής διαδικασίας για τα μέτρα που λαμβάνει σε σχέση με ορισμένη παράνομη ενίσχυση.
- 60 Κατά συνέπεια, το γεγονός και μόνο ότι η προσφεύγουσα αγνοούσε την ύπαρξη των αιτήσεων παροχής πληροφοριών που υπέβαλε η Επιτροπή στις γαλλικές αρχές στις 17 Ιανουαρίου 1997 και μετά την ημερομηνία αυτή (βλ. τη σκέψη 6 ανωτέρω) δεν έχει ως αποτέλεσμα να μην παράγουν οι αιτήσεις αυτές κανένα έννομο αποτέλεσμα έναντι της προσφεύγουσας. Επομένως, το έγγραφο της 17ης Ιανουαρίου 1997, το οποίο απέστειλε η Επιτροπή πριν από την κίνηση της διοικητικής διαδικασίας και με το οποίο ζητούσε συμπληρωματικά στοιχεία από τις γαλλικές αρχές, αποτελεί, σύμφωνα με το άρθρο 15 του κανονισμού 659/1999, ενέργεια που διακόπτει την δεκαετή προθεσμία παραγραφής, η οποία άρχισε να τρέχει εν προκειμένω στις 31 Αυγούστου 1987, έστω και αν η προσφεύγουσα αγνοούσε τότε την ύπαρξη της σχετικής αλληλογραφίας.
- 61 Ακολούθως, πρέπει να υπομνηστεί εν προκειμένω ότι η επίμαχη ενίσχυση δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή. Αποτελεί όμως πάγια νομολογία ότι ο αποδέκτης της ενίσχυσης δεν μπορεί, πλην εξαιρετικών περιπτώσεων, να έχει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς το νομότυπο της ενισχύσεως παρά μόνον αν η ενίσχυση αυτή έχει χορηγηθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 88 ΕΚ (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 20ής Σεπτεμβρίου 1990, C-5/89, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1990, σ. I-3437, σκέψη 14, και της 14ης Ιανουαρίου 1997, C-169/95, Ισπανία κατά

Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-135, σκέψη 51). Συγκεκριμένα, κάθε επιμελής επιχειρηματίας πρέπει κανονικά να είναι σε θέση να βεβαιώνεται ότι έχει τηρηθεί η διαδικασία αυτή.

- 62 Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι πριν από τις 16 Απριλίου 1999 ο κοινοτικός νομοθέτης δεν είχε προβλέψει καμία προθεσμία παραγραφής σε σχέση με τις αξιώσεις της Επιτροπής ως προς τις μη κοινοποιηθείσες κρατικές ενισχύσεις. Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα δεν μπορούσε πριν από την ημερομηνία αυτή να επικαλεστεί τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της ή την ασφάλεια δικαίου σε σχέση με την παραγραφή των αξιώσεων της Επιτροπής ως προς μη κοινοποιηθείσα ενίσχυση που είχε χορηγηθεί το 1987. Κατά συνέπεια, η ερμηνεία του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999 που παρατίθεται ανωτέρω στις σκέψεις 50 έως 57 και η εφαρμογή της επί του μέτρου που έλαβε η Επιτροπή στις 17 Ιανουαρίου 1997 δεν έχει ως αποτέλεσμα να προσβάλει την ασφάλεια δικαίου ή τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη που θα μπορούσε να έχει αποκτήσει η προσφεύγουσα κατά τη δεκαετία που επακολούθησε τη χορήγηση της επίμαχης ενίσχυσης.
- 63 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, το πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.
- 64 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του λόγου ακυρώσεως, το οποίο αφορά την εναλλακτική ερμηνεία του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999, την οποία διατύπωσε η Επιτροπή με το υπόμνημα αντικρούσεως, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ήδη ανωτέρω, στις σκέψεις 57 έως 60, ότι ο κανονισμός έχει εφαρμογή στην παρούσα υπόθεση και ότι η προβλεπόμενη από το άρθρο 15 δεκαετής προθεσμία παραγραφής διακόπηκε στις 17 Ιανουαρίου 1997. Επομένως, κατά τη δημοσίευση στις 10 Ιουλίου 1998 της απόφασης για την κίνηση της διαδικασίας, δεν είχαν παραγραφεί οι αξιώσεις της Επιτροπής ως προς την αναζήτηση της ενίσχυσης.
- 65 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να απορριφθεί η προσφυγή περί ακυρώσεως του άρθρου 2 της επίδικης απόφασης κατά το μέρος κατά το οποίο στηρίζεται σε παράβαση του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999 από την Επιτροπή.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 66 Δεδομένου ότι η παρούσα απόφαση αφορά μόνο το ζήτημα της παραγραφής και η διαδικασία θα συνεχιστεί, το Πρωτοδικείο ενδείκνυται να επιφυλαχθεί ως προς τα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πέμπτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή περί ακυρώσεως του άρθρου 2 της αποφάσεως 2002/14/ΕΚ της Επιτροπής, της 12ης Ιουλίου 2000, κατά το μέρος κατά το οποίο η προσφυγή αυτή στηρίζεται σε παράβαση από την Επιτροπή του άρθρου 15 του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [88] της Συνθήκης ΕΚ.

- 2) **Συνεχίζει την εκδίκαση της υποθέσεως κατά τα λοιπά.**

- 3) **Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.**

Cooke

García-Valdecasas

Lindh

Forwood

Legal

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 10 Απριλίου 2003.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

J. D. Cooke